

## ● غارها

### ➔ غار چال نخجیر

این غار در جوار پناهگاه حیات وحش جاسب دلیمان در ۸ کیلومتری شرق شهر دلیمان و فاصله ۳ کیلومتری جاده ی آسفالته دلیمان - نراق و در دامنه کوه کم ارتفاعی قرار گرفته است و دارای مختصات جغرافیایی ۵۰ درجه و ۴۵ دقیقه و ۵۵ ثانیه طول شرقی و ۳۴ درجه و ۲ دقیقه و ۱۴ ثانیه عرض شمالی است . غار در منطقه ای گود به نام چال نخجیر واقع شده که در گذشته شکارچیان شکارها را از نقاط مختلف به این منطقه رم داده و شکار می کردند . غار شگفت انگیز و اعجاب آور چال نخجیر که قدمت آن را بیش از ۷۰ میلیون سال حدس می زنند ، در سال ۱۳۶۸ شناسایی گردیده است .

غار نخجیر دارای یک شاخه اصلی به طول بیش از ۱۲۰۰ متر و چندین شاخه ی فرعی است . ارتفاع غار بین ۱ تا ۴۰ متر و عرض آن بین ۲ تا ۱۵ متر متغیر است . درون غار رسوبات دولومیتی به مقیاس قابل توجهی به صورت لایه های سفید رنگی کف راهروها و دالان ها و دهلیزهای مسیر اصلی را پوشانده که به عنوان رسوبات سفید برفی نامگذاری شده است . کف و دیواره های غار پوشیده از اسفنج های بلورین ، بافت های کلسیتی ، باغ های مرجانی ، قندیل های مخروطی ، بلورهای شیشه ای ، منشورها و توده های گل کلمی و سنگ های تزئینی شگفت انگیزی است که این غار را به یکی از زیباترین غارهای جهان تبدیل می کند . سهولت دسترسی به محل از جمله مزیت های آن است . چنانچه در مورد بهره برداری از آن اقدامات لازم و بایسته انجام شود ، می توان از آن به عنوان یکی از جاذبه های اصلی گردشگری در مقیاس بین المللی استفاده کرد . شورای عالی سازمان حفاظت محیط زیست این غار را در اردیبهشت ۱۳۸۴ بعنوان «اثر طبیعی-ملی» معرفی کرده است.

### ➔ غار شاه زند «کیخسرو»

این غار که به شانزده ، کیخسرو و شاه کیخسرو معروف است در فاصله ۲۵ کیلومتری جنوب غرب شهر اراک و در قله کوه مرتفع شاه زنده از رشته کوه راسوند قرار دارد . ارتفاع این غار از سطح دریا حدود ۲۸۹۰ متر است . دهانه ورودی غار به سوی غرب بوده و ۱/۹۰ متر عرض و ۱/۳ متر ارتفاع دارد . درون غار دارای یک دهلیز باریک بطول ۱۸ متر ، عرض متوسط ۶ متر و ارتفاع ۳ متر می باشد .

غار کیخسرو جایگاه ویژه ای در اسطوره های ایران باستان داشته و در نزد زرتشتیان جهان به عنوان یکی از مکانهای مقدس به شمار میرود . هر ساله تعداد زیادی از علاقمندان بویژه زرتشتیان ساکن ایران و همچنین کشور هندوستان جهت زیارت و ادای نذر به این مکان می آیند . بر روی دیواره های غار اسامی پهلوانان ایرانی از جمله پولاد تیرانداز و سیاوش شهریار حک شده است .

### ➔ غار امجک

غار امجک در ارتفاع ۱۹۰۰ متری از سطح دریا ، با مختصات جغرافیایی ۳۴ درجه و ۵۷ دقیقه و ۴۹ درجه و ۲۸ دقیقه در فاصله ۶۳ کیلومتری شمال غربی تفرش بر فراز دره ی سلطان امجک قرار گرفته است . در ابتدای غار دیواره ای به طول ۱۲ متر قرار دارد که برای ورود به آن وسایل کوهنوردی لازم است . در آنجا نردبانی به طول ده متر ساخته شده و پس از فرود محدوده ی زیبای چکیده ها و چکنده ها قرار دارد که به علت محدودیت دسترسی به آن بکر و دست نخورده باقی مانده و پایین تر از آن دهلیزی با حوض پرآب دیده می شود. همچنین دو دیواره به ارتفاع ۷ متر و دیگری به ارتفاع ۲ متر در

مسیر غار قرار می گیرد و در انتها راهرویی با مجموعه ی بسیار زیبایی از گلفشنگ های سقف و دیوار ، ما را به انتهای غار که زیستگاه خفاشان است هدایت می کند .

### ➔ غار هیزج

در غرب استان مرکزی و شمال غربی اراک در شهرستان کمیجان و روستای هیزج غار بزرگی در دامنه شمال غربی کوه قوزی قشلاق قرار دارد که به غار هیزج معروف است . این غار با غار قلعه جوق حدود ۶ کیلومتر فاصله دارد . دهانه غار در بین قلعه مخروبه ای باز میشود که آن را زاغه دره سی می نامند . از بقایا و آثار بجا مانده ، این نکته استنباط میشود که بدلیل موقعیت طبیعی و پناهگاهی غار ، در اطراف آن دژ و سنگرهای دفاعی ساخته اند و ساکنین اطراف آن در هنگام ضرورت یا جنگ به درون غار پناه می برده اند . عده ای از باستان شناسان این قلعه و دژ نظامی را متعلق به دوران مادها می دانند .

در دهانه ورودی به غار دیوار سنگرمانندی وجود دارد که برای دفاع از هجوم دشمنان به درون غار ساخته شده است . بعد از این دیواره سنگچین به تالاری بطول ۱۲ متر می رسیم که وسیعترین قسمت غار است .

در بخش انتهایی این تالار ، دیوار سنگچین دیگری به عنوان سنگر دوم ساخته شده که از تالار دوم مواظبت می نموده است . تالار دوم شامل محوطه وسیعی است که به یک راه فرعی پیچ و خم دار ختم میشود . در بخشی از این تالار تخت سنگهای عظیمی دیده میشود که احتمالاً از سقف غار ریزش نموده و مسیری را مسدود کرده است .

در سقف غار آویزه آهکی بسیار زیبا و عجیبی همانند قلب انسان دیده میشود که کاملاً صاف و صیقلی شده است . با طی مسیری حدود ۸۰ متر به داخل غار به حفره عمیق و وسیعی برمی خوریم که به عنوان آب انبار مورد استفاده قرار می گرفته است . این حوضچه ۳/۷۰ متر عمق ، ۴/۷۵ متر طول و ۳ متر عرض داشته و توسط انسان ساخته شده است . دیوارهای آب انبار با ساروج اندود شده اند . آب این محل از شکافهای بالایی کوه تأمین میشود . گنجایش آب انبار حدود ۴۰۰۰۰ لیتر است که تکافوی نیاز ساکنان را برای مدتی طولانی می داده است . بخش انتهایی غار به راهرو و دهلیزی ساده و سرراست ختم میشود که بدنه آن تقریباً صاف و سفید بوده و حدود ۱۵۰ متر طول دارد . شاید بتوان گفت که غار هیزج یکی از مهمترین غارهای طبیعی ایران است که به عنوان دژ دفاعی و مخوفی مورد استفاده ساکنان اطراف آن قرار می گرفته است .

راه دسترسی : اراک ، کیلومتر ۹۰ جاده اراک کمیجان ، شهر کمیجان ، روستای چهرقان ، روستای راستگویان ، روستای هیزج ، غار هیزج . با وسیله نقلیه سواری تا کنار غار می توان رفت .

### ➔ غار سفیدخانی

در جنوب غربی اراک و در رشته کوه ، سفیدخانی(کوه تخت) از توابع شهر سنجان به فاصله ۱۸ کیلومتری از شهر اراک ، غار طبیعی سفیدخانی وجود دارد . این کوه در ارتفاع ۳۱۱۸ متری از سطح دریا واقع شده و تقریباً در تمام ایام فصل زمستان و بهار پوشیده از برف است . در گذشته روستائیان برای مصارف شهری از یخچالهای طبیعی این کوه ، یخ و برف مورد نیاز خود را تأمین می نمودند . با توجه به برفگیر بودن این ارتفاعات ، چشمه های متعددی از آن سرچشمه می گیرد که از مهمترین آنها می توان به چشمه چپخلی(چپقلی) اشاره نمود که آب بسیار گوارایی داشته و برای بیماریهای مجاری ادرار و سنگ مثانه مفید می باشد . در دامنه این رشته کوه غار سفیدخانی وجود دارد که دهانه ورودی آن ۴۰×۷۰ سانتیمتر بوده و عمود بر غار می باشد . در بالای دهانه غار دودکش بزرگی به صورت تنور

دهانه باز دیده میشود که در اصطلاح علمی به آن دودکش جن می گویند . در اصطلاح محلی از آن به ایوان عباس قلیخان یاد میشود . ارتفاع این دودکش ۸ متر ، عرض ۲/۵ و طول آن ۲/۵ متر است که هر چه بالاتر میرود تنگتر میشود . پس از عبور از دهانه ورودی به دالانی شیب دار به طول ۲ متر ، عرض ۳۰ سانتیمتر و ارتفاع ۲ متر می رسیم که ورود به محوطه غار را مشکل می نماید . محوطه غار حدود ۲/۵ متر طول ، یک متر عرض و ارتفاعی نزدیک به ۷ متر دارد . در کف این غار حوضچه پرآب بزرگی به عمق ۷ متر ، عرض ۳ متر و طول ۵ متر وجود دارد که از آبهای نفوذی برف و باران تغذیه میشود . آب این حوضچه بسیار سنگین و غیرقابل آشامیدن می باشد . از سقف غار قندیلهای زیبایی به شکل ستون ، آویزان است که از آنها آب به کف غار جاری می باشد . این قندیلها بر اثر محلولهای آهکی پدید آمده و شکلهای استالاکتیتی را بوجود آورده است .

راه دسترسی : اراک ، شهر سنجان ، روستای خانه میران ، کوه سفیدخانی ، از روستای خانه میران تا دهانه غار حدود ۳ ساعت بایستی در دامنه کوه حرکت نمود . با وسیله نقلیه سواری تا روستای خانه میران می توان رفت .

### ➔ غار سوله خونزا

در جنوب شهرستان اراک و در نزدیکی روستای شمس آباد ، در دامنه کوهی به همین نام ، غار سوله خونزار واقع شده است . غار دارای دو دهانه است . دهانه اول ۳۷ متر طول و ۱/۵ متر عرض و دهانه دوم که در ارتفاع بالاتر قرار دارد ۴۷ متر طول و یک متر عرض و ۱/۵ متر ارتفاع دارد . در انتهای غار حوضچه هایی ساخته شده است که جنس دیواره های آن از ساروج بوده و دارای آب خنک و گوآرایی می باشد . احتمالاً در گذشته این غار برای پناهگاه مورد استفاده قرار می گرفته است . موقعیت طبیعی و شکارگاهی شمس آباد با چشمه های فراوان آن منطقه زیبایی را برای جلب گردشگران علاقمند به طبیعت ایجاد نموده است که وجود این غار بر غنای جاذبه های منطقه افزوده است .

راههای دسترسی : ۱- اراک ، ، جاده شازند، دو راهی قدمگاه ، روستای شمس آباد ، انتهای شمس آباد ، دیواره سنگی کوه واقع در سمت راست ۲- اراک ، شهر سنجان ، عقیل آباد ، گوار ، گلشن آباد ، روستای شمس آباد . با وسیله نقلیه سواری تا پای کوه می توان رفت .

از دیگر غارهای مهم استان می توان به غار آسیلی ، میانلانون ، طاق رچه ، گیوه گش ، شغال دره در انجدان شهرستان اراک ، عین هو در رشته کوه سفیدخانی ، سوراخ گاو در خورهه ، آقداش در نوبران ساوه ، کهک در دلیجان ، یکه چاه ، گذار چشمه ، سرچشمه ، کتسه ریز و بابا جابر در شهرستان محلات ، یخچال در کوه شهباز راسوند ، علی خورنده در تفرش ، غار وفس در کوه وفس و شاه بلبل در دلیجان اشاره نمود .